

Justitieombudsmannen
Per Lennerbrant

Kritik mot en polis för att i en konversation via sms och Snapchat ha brutit i saklighet och opartiskhet samt skyldigheten att uppträda på ett sätt som inger förtroende

Beslutet i korthet: I en förundersökning tog en polis kontakt med målsäganden via sms och föreslog att kommunikationen dem emellan skulle föras på Snapchat, med hänvisning till att meddelanden raderas där.

JO uttalar att ett sådant agerande riskerar att skada tilltron till brottsutredningens objektivitet och kan ge intrycket att det finns en avsikt att kringgå bestämmelser om partsinsyn och handlingsoffentlighet. I konversationen gav polisen vidare uttryck för personliga uppfattningar och uttryckte sig på ett sätt som enligt JO är helt oacceptabelt för en befattningshavare inom rättsväsendet.

JO konstaterar att agerandet har stått i strid med regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet samt skyldigheten för en polis att uppträda på ett sätt som inger förtroende. JO är också kritisk till att målsäganden i konversationen fick frågor som borde ha ställts inom ramen för ett förhör och att kommunikationen inte dokumenterades i förundersökningsmaterialet. JO ser allvarligt på det inträffade och polisen kritiseras för sitt agerande.

Bakgrund och granskningens inriktning

Min granskning har sin grund i en anmälan som AA gjorde till JO i november 2024. I anmälan förde AA fram klagomål mot bl.a. polisassistenten BB med anledning av dennes agerande under en förundersökning, där AA varit misstänkt. AA uppgav att BB hade kontaktat en målsägande i utredningen via sms och Snapchat, även mitt i natten. Enligt AA hade BB också ringt målsäganden runt 14 gånger under en dag och ringt på hennes dörr flera gånger efter arbetstid.

AA bifogade bilder på skärmdumpar från målsägandens telefon med konversationer mellan målsäganden och BB.

I en sms-konversation bad BB om målsägandens namn på Snapchat och skrev därefter följande.

Brukar vara bättre att prata där...
där meddelanden raderas
”blink blink”
Förstår du hur jag tänker??

I Snapchattkonversationen frågade BB bl.a. vad målsägandens bild av den misstänkte är. Han gav vidare detaljerade exempel på sexuella handlingar och situationer som kan utgöra våldtäkt samt beskrev ingående vad som hade ägt rum i ett ärende om sexualbrott som han själv hade handlagt.

BB skrev därefter följande till målsäganden.

Man får höra en del.
Tycker dock att många verkar ha lite stereotypiska samliv.

JO lämnade över AA:s anmälan till Åklagarmyndigheten för utredning. Den 19 februari 2025 redovisade Åklagarmyndigheten att en chefsåklagare hade beslutat att inte inleda förundersökning. Enligt åklagarens bedömning var det förfarande som anmälts inte brottsligt.

I mars 2025 beslutade JO att i ett initiativärende mot Polismyndigheten utreda vissa frågor angående polisens agerande.

Utredning

Polismyndigheten (juristen CC) yttrade sig den 27 juni 2025 efter att berörda befattningshavare lämnat upplysningar.

Av utredningen framgår att det under våren 2024 pågick en förundersökning där AA var frihetsberövad på grund av misstankar om ett sexualbrott. I brottsutredningen uppstod misstankar om att ytterligare en person hade utsatts för sexualbrott av AA.

Polisassistenten BB har i sina upplysningar till JO uppgett att han och polisassistenten DD uppmanades att upprätta en brottsanmälan och att försöka etablera kontakt med målsäganden för det tillkommande brottet, i syfte att boka in ett förhör med henne.

Polismyndigheten sammanfattade BB:s upplysningar angående kontakterna med målsäganden enligt följande.

I samtal med målsägande och målsägandes mamma framkom att målsägande lider av svår social fobi och att hon endast är vaken på kvällar och nätter. Målsäganden uppgav att hon hade en kontaktperson och att hon inte vill prata i telefon samt att det kommunikationsmedel hon använder sig av är Snapchat, så stor del av den kommunikation som skedde var via Snapchat.

Gällande uppgifterna om att han kontaktat henne privat via sms ställer han sig frågande till detta, då han bara har en telefon vilken tillhandahålls av Polismyndigheten. Han har, tillsammans med en kollega, varit till målsägandens adress under dagtid ca 3–5 gånger initialt då de inte fick någon kontakt med målsägande. Det var vid denna tidpunkt de tog kontakt med målsägandens mamma då de blev oroliga för målsägandens mående. De lyckades inte etablera någon kontakt med målsäganden vid dessa tillfällen. Målsäganden har senare berättat att hon vid dessa tillfällen gått in och låst in sig på toaletten då hon enligt egna uppgifter var mycket rädd att det var ett ex till henne som misshandlat henne under flera års tid tidigare.

De var vid ett eller två tillfällen även dit kvällstid omkring kl. 18. Han har vid flertalet tillfällen försökt kontakta målsägande via samtal då de hade bokat förhör med målsäganden varpå hon inte svarade. Målsägandeförhör med biträde skulle äga rum via telefon på grund av målsägandens svåra sociala fobi.

Han har under tid försökt skapa kontakt med målsägande för att försöka bygga upp ett förtroende, för att kunna höra henne. Målsäganden var inte konsekvent vid kontakterna via Snapchat utan svar kunde komma sent på kvällen, vilket inte var konstigt i sak då hon var vaken på natten.

DD har i sina upplysningar till JO uppgett att det inte är ovanligt att aktörerna är svåra att kontakta i den aktuella typen av ärenden. Hon har också förklarat att de generellt arbetar uppsökande för att etablera kontakt och bygga förtroende med målsägandena, i syfte att de ska medverka i utredningarna och förhör ska kunna genomföras. Enligt DD är målsägandena ibland inte medvetna om att det som de har utsatts för utgör ett brott.

DD har beträffande BB:s kontakter med målsäganden i det aktuella ärendet uppgett i huvudsak följande. BB var den som höll kontakten med målsäganden, även om de båda två arbetade i ärendet. BB hade svårt att få tag på målsäganden och de åkte vid några tillfällen hem till henne under arbetstid för att etablera kontakt. Målsäganden öppnade dock inte dörren och svarade inte i telefon. Hon minns att BB hade kontakt med målsägandens mamma på något sätt, för att höra sig för om dotterns mående och möjliga kontaktvägar. Hon minns också att BB vid något tillfälle förlade arbetstid till kvällstid eftersom de hade fått information om att målsäganden sov på dagarna och var vaken kvällstid. BB lade ner mycket tid på att etablera kontakt och bygga förtroende och han informerade kontinuerligt både henne och deras gruppchef om hur kontaktförsöken gick. Det är troligt att BB visade henne meddelanden som skickats mellan honom och målsäganden, men hon minns i dag inte vad som stod i dem. De bilder på skärmdumpar som bilagts remissen från JO har inte tagits in i brottsutredningen. Den misstänkte har dock tidigare skickat dem även till henne.

Polismyndigheten redogjorde för rättslig reglering enligt följande.
Hänvisningarna inom hakparentes gjordes i fotnoter.

Förhör

Enligt rättegångsbalken får förhör hållas med envar som kan antas lämna upplysning av betydelse för utredningen (23 kap. 6 § rättegångsbalken, RB).

Under förundersökning hålls ofta förhör med en rad olika personer: målsägande, vittnen och misstänkta. Vad som kommer fram vid dessa förhör spelar sedan en

central och ofta helt avgörande roll för t.ex. frågan om åtal ska väckas eller inte. Det är därför av bl.a. rättssäkerhetsskäl av utomordentligt stor vikt att förhören genomförs och nedtecknas på ett professionellt och formligt riktigt sätt. [Se t.ex. JO:s beslut 2009-10-27, dnr 4029-2007.]

Det finns ingen legaldefinition av begreppet förhör. JO har dock uttalat att om ett samtal rör den sak som förundersökningen avser är det att betrakta som ett förhör. [JO 2007/08 s. 149 f.]

Av Polismyndighetens handbok för förhör framgår att all informationsinhämtning från en person om dennas iakttagelser, känslor, inställningar och uppfattningar är att betrakta som ett förhör, om informationsinhämtningens syfte är att utreda brott. [Polismyndighetens handbok för förhör (PM 2023:2) s. 5.]

Objektivitetsprincipen

Av 1 kap. 9 § regeringsformen, RF, följer att företrädare för det allmänna i sin verksamhet ska iaktta saklighet och opartiskhet. Kravet på saklighet får bl.a. anses innebära att myndigheters åtgärder och beslut inte får utgå från ovidkommande hänsyn och vara godtyckliga utan ska vara rationella och logiskt motiverade. Kravet på opartiskhet betyder att det allmännas företrädare ska vara objektiva i sin tjänsteutövning och förhålla sig så att deras opartiskhet inte med fog kan ifrågasättas. Objektivitetsprincipen syftar även till att tillgodose det allmännas krav på att brottsutredningar leder till sakligt korrekta resultat.

Till objektivitetsplikten kan även hänföras skyldigheten att dokumentera det som förekommer i en brottsutredning, se 23 kap. 21 § RB. Där framgår att det vid en förundersökning ska föras protokoll över vad som förekommit av betydelse för utredningen.

Grundlagens krav på saklighet och opartiskhet omfattar inte bara hur en sak rent faktiskt handläggs eller vilka verkliga skäl som ligger bakom ett handlande från myndigheten, utan även hur agerandet uppfattas är av betydelse. Redan risken för att andra kan uppfatta att saklighet och opartiskhet inte iaktas är tillräckligt för att handlandet kan anses strida mot grundlagens krav (se t.ex. JO 2016/17 s. 367).

I kontakter med allmänheten ska anställda vid Polismyndigheten, med beaktande av omständigheterna och situationen, agera så hänsynsfullt som möjligt, visa behärskning och uppträda på ett sätt som inger förtroende (10 § polisförordningen [2014:1104]).

I anledning av ett samtal mellan en polisman och ett vittne har JO framhållit vikten av att en polisman ytterst noga vinnlägger sig om att uttrycka sig på ett sådant sätt att den han eller hon talar med inte kan få intryck av att polismannen försöker påverka denne inför ett kommande vittnesförhör. [JO:s beslut 2008-12-08, dnr 2114-2008.]

Polismyndigheten har i en kommunikationsstrategi lagt fast grunderna för hur myndighetens anställda ska kommunicera i tjänsten, internt och externt. [Polismyndighetens kommunikationsstrategi, PM 2022:13.] Bland annat anges att kommunikationen ska vara saklig och baseras på fakta och expertis. Den ska vara inkluderande, visa respekt för allas lika värde, och ge relevant information med ett empatiskt och lyhört anslag. Det ska vara tydligt vad som är myndighetens hållning i sakfrågor och vad som är personliga åsikter. [PM 2022:13 s. 7.]

Dokumentation

Vid en förundersökning ska det föras ett protokoll över det som har förekommit som är av betydelse för utredningen (se 23 kap. 21 § första stycket RB). Närmare

bestämmelser om förundersökningsprotokollets innehåll finns i 20–23 §§ FUK [förundersökningskungörelsen, JO:s anm.].

Förundersökningsprotokollet ska innehålla alla uppgifter som har betydelse som underlag för åklagarens ställningstagande i åtalsfrågan eller för den misstänktes försvar. Det material som inte redovisas i förundersökningsprotokollet utgör s.k. sidomaterial och kallas ofta för slasken. Av förundersökningsprotokollet ska det framgå om det finns utredningsmaterial som inte har tagits med i protokollet (se 20 § FUK). [JO:s ämbetsberättelse 2021/22 s. 464]

JO har tidigare uttryckt att det av förundersökningsprotokollet ska framgå om det finns sms-kommunikation i sidomaterialet som innehåller annat än bara enklare meddelanden, t.ex. enbart en påminnelse om att någon ska inställa sig till förhör. [JO:s beslut 2010-05-21, dnr 5353-2008.]

Polismyndigheten redovisade därefter följande bedömning.

Polismyndigheten konstaterar inledningsvis att de kontakter via sms och Snapchat som tas upp i anmälan inte finns dokumenterade i grundärendet.

BB och DD har uppgett att åklagare givit instruktion om att försöka etablera kontakt med målsäganden för att boka in ett förhör. Det finns inget legalt hinder mot att t.ex. sms används vid kontakter med målsägande i en förundersökning.

Enligt uppgifter från BB har kontakt tagits via sms och Snapchat på grund av målsägandens sociala fobi och det faktum att hon uppgett att Snapchat var det kommunikationsmedel hon använder sig av. BB har uppgett att syftet med kontakten med målsäganden har varit att kunna boka in ett förhör med denne. Som konstaterats ovan finns det i sak inget hinder mot att kontakt tas via t.ex. sms för att boka in ett förhör. Polismyndigheten konstaterar dock att meddelandena, både smsen och meddelandena på Snapchat, innehåller annan information än att just boka in ett förhör.

Meddelandena har i stället fokuserat på bl.a. information om vad som utgör våldtäkt i lagens mening. Det förekommer även en fråga om vad målsägandens bild av den misstänkte är samt om målsäganden har den misstänkte som vän och huruvida den misstänkte skickat en förfrågan till målsäganden. Enligt Polismyndighetens bedömning är dessa frågor som bör tas inom ramen för ett formenligt förhör. Att dessa frågor ställts via sms och Snapchat är i sig olyckligt, och det är en brist att konversationen inte dokumenterats i ärendet. Meddelandena kan inte anses vara enklare meddelanden, t.ex. en påminnelse om att någon ska inställa sig till förhör.

Av handlingarna som bilagts anmälan framgår även att sms-konversationen mellan BB och målsägande bl.a. innehållit en fråga från BB om vad målsägande heter på Snapchat samt att BB uttryckt att det brukar vara bättre att prata på Snapchat där meddelanden raderas.

BB har uppgett att syftet med konversationerna har varit att försöka bygga upp ett förtroende. Polismyndigheten ifrågasätter inte detta. Att uttrycka att det är bättre att prata på en plattform där meddelanden raderas är dock direkt olämpligt. Detta kan ge intrycket av att myndigheten försöker föra konversationen med målsägande på ett sådant sätt att den inte ska vara synlig för den misstänkte eller allmänheten. Polismyndigheten anser att tillvägagångssättet har riskerat att skada utredningen samt den misstänktes tilltro till utredningens objektivitet.

Vidare förekommer osakliga personliga åsikter i meddelandena, vilket naturligtvis inte är acceptabelt. Detta står i strid med Polismyndighetens interna regler om att myndighetens kommunikation ska vara saklig och baseras på fakta och expertis.

Sammanfattningsvis konstaterar Polismyndigheten att kontakterna inte har dokumenterats i enlighet med rättegångsbalkens regler. Innehållet i meddelandena strider också mot objektivitetsprincipen vilket självklart är

mycket olyckligt. Meddelandena är inte förenliga med de krav på ett sakligt, opartiskt och förtroendeingivande agerande som åligger en polisanställd. Polismyndigheten beklagar det inträffade.

Bedömning

Uppgifterna i AA:s anmälan avseende BB:s telefonsamtal till målsäganden och besök hos henne efter arbetstid får inget stöd av dokumentationen i ärendet eller den övriga utredningen. Jag begränsar därför mina uttalanden till vad som framgår av de skriftliga konversationer mellan BB och målsäganden som jag har tagit del av.

Kommunikationen har ägt rum via sms och Snapchat. Jag kommer i det här beslutet inte att göra några generella uttalanden om lämpligheten eller de rättsliga förutsättningarna för en myndighet att använda sådana kommunikationsvägar i kontakten med enskilda. Jag vill dock nämna följande.

Även elektroniskt befordrade meddelanden som skickas till eller från en befattningshavare kan utgöra allmänna handlingar (se bl.a. 2 kap. 4 § och 9 § första stycket tryckfrihetsförordningen). Om ett meddelande är att anse som en allmän handling har myndigheten en skyldighet att följa de regler som gäller om bl.a. registrering och bevarande av sådana handlingar (se 5 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen, 2 kap. 23 § tryckfrihetsförordningen och arkivlagen).

Användning av digitala kommunikationstjänster, såsom Snapchat, aktualiserar också frågor om risker för att obehöriga kommer åt sekretesskyddade eller känsliga uppgifter. Innan en sådan tjänst används måste myndigheten säkerställa att användningen är förenlig med t.ex. de bestämmelser som reglerar myndighetens hantering av uppgifter och gällande rutiner för kommunikation i tjänsten (se också JO 2021/22 s. 532, dnr 3224-2019).

När det gäller vad som framkommit om BB:s kommunikation med målsäganden i brottsutredningen vill jag inledningsvis säga att jag har förståelse för att ett uppsökande och förtroendebyggande arbete kan vara nödvändigt i den här typen av ärenden. Det är dock av största vikt att en polis även i sådana sammanhang agerar så att hans eller hennes saklighet och opartiskhet inte kan ifrågasättas. En polis måste i kontakt med allmänheten också alltid uppträda på ett sätt som inger förtroende.

Jag kan konstatera att BB har brutit i dessa avseenden redan genom att i ett sms till målsäganden föreslå att kommunikationen dem emellan skulle föras på plattformen Snapchat, med hänvisning till att meddelanden raderas där. Som Polismyndigheten lyft fram riskerar ett sådant agerande att skada tilltron till brottsutredningens objektivitet. Uttalandet kan också ge intrycket att det finns en avsikt att kringgå gällande bestämmelser om såväl partsinsyn som handlingsoffentlighet. Vissa av de frågor som BB ställde, t.ex. vilken bild som målsäganden hade av den misstänkte, borde ha ställts inom ramen för ett förhör.

Målsäganden hade då haft rätt att ha ett biträde närvarande. I konversationen på Snapchat har BB vidare gett uttryck för personliga uppfattningar och uttryckt sig på ett sätt som är helt oacceptabelt för en befattningshavare inom rättsväsendet.

Slutligen framgår det av utredningen att kommunikationen mellan BB och målsäganden inte dokumenterades i förundersökningen. Jag delar Polismyndighetens uppfattning att det är en brist. Såväl sms-meddelandena som den kommunikation som ägt rum via Snapchat borde ha tagits in i förundersökningsmaterialet.

Jag ser allvarligt på det inträffade. När en polis uppträder på det sätt som BB har gjort är det inte bara olämpligt i det enskilda fallet. Det riskerar också att påverka allmänhetens förtroende för polisen i stort på ett negativt sätt. BB ska kritiseras för sitt agerande.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av JO Per Lennerbrant. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Seniora rättssakkunniga Johanna Nilsson har föredragit ärendet och byråchefen Nils Västberg har deltagit i beredningen.